JOAN CARLES I AMAT MÉS ENLLÀ DE LES FRONTERES DE MONISTROL DE MONTSERRAT

L'elaboració d'aquest dossier ens ha permès fer una descoberta insòlita que confirma la vella dita que hom creu sorgida de la saviesa popular però que resulta ser d'origen bíblic. La frase en qüestió bé hauria pogut formar part d'aquells rodolins que conformen el recull de sentències que són els *Quatre-cents aforismes catalans*, ja fos com a antecedent ("Ningú és profeta en sa terra...") o com a conseqüent ("... ningú és profeta en sa terra."), i el seu autor ja hauria fet la resta.

I és que **Joan Carles i Amat**, el Doctor, de dons profètics en va tenir, certament, però on cal cercar-los no és tant en l'exercici de la seva professió (que en part també, perquè el seu *Fructus Medicinae ex variis galeni locis decerpti*, malgrat l'adhesió al galenisme que porta implícit el mateix títol, ja anticipa alguns principis de la renovació mèdica que arribaria passada aquella cruïlla en què es trobava el monistrolenc: el trànsit entre el XVI i el XVII, és a dir, entre el Renaixement i el Barroc) com en la **professió de fe del seu diletantisme**, un concepte que per definició es refereix sobretot a la **pràctica musical** i que etimològicament prové del verb *dilettare*: delectar-se fent música com a afeccionat, a diferència de com ho acostumen a fer molts professionals.

Ja fos tant fent de metge com **fent de músic** (en concret de **guitarrista**), l'inquiet Doctor Carles no es limitava a l'exercici rutinari de la seva professió ni a la rutina dels arpegis i els acords. **L'antic monistrolenc tenia una mirada àmplia** (aquella que tenen els visionaris) i ja apuntava cap a **Europa** quan va decidir, encara en vida, que el seu tractat de medicina en llatí s'edités a Lió: això fou el 1623 (editors Sumptibus Ludovici Prost, Haeredis Rouille) i el 1627 (Officina Rouilliana). Posteriorment, i ja traspassat, el *Fructus*, convertit en un gran vademècum de l'època, es reeditaria a Ginebra el 1656 (impremta La Tour), i no seria fins seixanta anys més tard que la ciutat del Túria on cursà els estudis (a l'antic "Estudi General", nom aleshores de l'actual Universitat de València) es desvetllaria per fer-ne dues reedicions: el 1685 i el 1693, a càrrec respectivament de Claudio Macé i de Benedicti Macé.

Per contra, **el cèlebre tractat** de títol interminable ***Guitarra Española**, y vandola, en dos maneras de Guitarra, Castellana, y Cathalana de cinco Ordenes, la cual enseña de templar, y tañer rasgado, todos los puntos naturales, y b, mollados, con estilo maravilloso* s'editaria a Catalunya, en concret a Barcelona en **primera edició el 1596** (desapareguda i de la qual es desconeix l'impressor), a Lleida la segona trenta anys després, el 1626 (als tallers de la viuda Anglada i Andreu Llorenç), i així successivament fins a vuit reedicions, set de les quals a Girona (de 1639 a 1813, als tallers dels Oliva, Bro i Burguete, incloent-hi a partir de 1639 el 'Tractat Breu' en català) i finalment a València el 1780 i el 1819 (al taller d'Agustí Laborda). I des de Catalunya, aquest **primer tractat de l'innovador instrument del Barroc** que passaria a substituir la vella *vihuela* hispànica, s'escamparia arreu d'Europa per esdevenir no només la base dels tractats que s'hi editarien posteriorment, sinó també allò que en gran mesura contribuiria a **popularitzar la pràctica guitarrística** entre tots els estrats socials.

Per misteris del destí (i no sabem quan ni per quina circumstància), aquell **tractat lleidatà de 1626** travessaria l'Atlàntic per anar a raure al **Chicago dels Estats Units**, i tothom que viatgi a la ciutat d'Al Capone i la Llei Seca farà bé de treure el cap a la cèlebre *Newberry Library* i demanar que li mostrin la petita joia que allí s'atresora com una relíquia, única al món. Un altre misteri del qual ningú ens ha sabut donar raó (i que sovint s'obvia ves a saber perquè) és l'edició de l'any immediatament posterior, el 1627 (també dels tallers de Lleida), que es conserva –també en exemplar únic però sense imprimàtur: d'ací potser l'omissió!- a la Biblioteca Nacional de España.

Foren doncs en aquest llibret d'exigües dimensions (113 x 160 mm) on el diletant Carles i Amat estamparia les seves profecies, tal i com assenyalen els experts quan donen fe de la **precocitat amb què el monistrolenc s'anticipa per dècades** a molts dels principis que regirien la música un cop travessat el llindar del 1600, que és quan comença la "revolució musical i social" que representa el pas del Renaixement al Barroc. En aquell moment crucial és quan s'imposa la nova realitat de l'harmonia enfront del contrapunt (és a dir, 'la verticalitat *versus* l'horitzontalitat'), que en termes més tècnics es podria sintetitzar amb aquesta frase: "l'acord com a unitat fonamental de la construcció musical" (Richard Hudson); **un canvi estètic en què la guitarra, amb el Tractat de Carles al capdavant, se situa al**

bell mig, i això afecta la música en el seu conjunt (o "la teoria de la música", per dir-ho amb més precisió) més enllà de les qüestions merament tècniques que s'hi plantegen, d'altra banda gens desdenyables.

Entre **les grans fites** que assoleix aquest brillant diletant monistrolenc amb el *Guitarra Española*, val la pena destacar l'establiment de les bases de **l'afinació temperada**, **el tractament precoç** del que avui coneixem com a **acords majors i menors**, **les transposicions** a totes les tonalitats, **la modulació**, **el patró bàsic d'intervals** o la creació del **primer cercle de quintes de la història**. I tal com coincideixen en assenyalar tots els estudiosos, ell és l'autor del singular sistema de xifrats amb números dels acords, anticipant-se per deu anys a l'*Alfabeto* –amb lletres- que establiria Girolamo Montesardo a Itàlia i que, entre altres coses, permet harmonitzar qualsevol composició polifònica. Aquest **'sistema català'** de Carles i Amat, en contraposició al 'sistema castellà' de Luís de Briceño, s'ha demostrat com **el precedent de l'actual "notació acòrdica anglosaxona"**, emprada als nostres dies en l'àmbit de la música popular. Tampoc és sobrer recordar el respecte i consideració de què va gaudir un diletant com ell per part de tants il·lustres mestres com vindrien després: Sanz, Guerau, Velasco, Ribayaz, de Murcia, Minguet, etc, als quals en una o altra mesura podríem considerar com a deutors seus. I finalment, en l'òrbita hispànica sovint s'ha destacat la tècnica del rasguejat del Tractat per acompanyar la veu com un precedent de l'estil flamenc. Tot plegat, no és pas poca cosa.

Però... **qui són aquests "experts i estudiosos" i on els trobem?** Doncs perquè s'acompleixi la vella sentència: **no pas en aquesta la nostra terra**. Però de quina "terra" del profeta que no ho és estem parlant? Del seu Monistrol nadiu, on va veure la llum per primer cop el 1572 i on treballà intensament fins que, septuagenari, finà el 1642 després de ser-ne el batlle els últims mesos? Del Montserrat venerable, on sembla que el jovenet autodidacta i talentós hi feia escapades per veure si pispava alguna idea als frares músics i d'on de més gran seria el metge? De la Catalunya mare, el país per al qual va escriure els seus Aforismes, que serien matèria obligada a les escoles al llarg de dos segles? De la vella Europa de l'humanisme, per on van escampar-se tantes mostres de mestratge d'aquell «home del Renaixement» de mirada àmplia?

Doncs **per resseguir la petjada de Joan Carles i Amat** (del Carles i Amat "profeta de la guitarra", s'entén) ens **caldrà sortir del continent i travessar l'Atlàntic**, aturant-nos abans a les illes que hi ha després del Canal de la Mànega, per desembarcar en aquell Nou Món que havia estat descobert tot just 80 anys abans que ell nasqués. I aquesta és la "descoberta insòlita" que ens ha sorprès, per inesperada: un nombre ingent de **ressenyes a Internet bàsicament de l'àmbit acadèmic anglosaxó** on figura el nom del monistrolenc. Hi ha des de tesis doctorals i de màster fins a llibres, estudis, articles o cites breus, sempre molt ben documentats i en un to d'alta erudició en bona part; a voltes amb referències escadusseres i a voltes esplaiant-s'hi de forma generosa. I en cada cas, amb respecte i reconeixement sincers envers l'home i la seva petita però, tal com s'ha demostrat, revolucionària obra.

Al longeu **Richard Hudson** abans citat (Michigan, 1924 - Los Angeles, 2019) s'hi sumen altres noms punters (**Monica Hall**, **Craig H. Russell**, **Stanley Yates**, **M. June Yakeley**), amb Ms. Hall al capdavant, intèrpret britànica d'instruments històrics de corda pinçada, avui octogenària, com la gran especialista, que va viatjar a Monistrol per resseguir les passes del personatge. Aquests veterans, els estudis dels quals els trobem a la dècada dels 70 i els 80 del segle passat, serien els pioners, i d'aquí passaríem a la dècada dels 90, amb tan sols un parell de treballs. Però amb l'entrada del nou segle la cosa s'incrementa, sobretot a partir del 2007, en un notable *crescendo* fins al recent 2019, en què trobem l'última ressenya, que per significativa, representa una cloenda digna de ser tinguda en compte: és la Tesi de Màster *Amat's "Guitarra Española" and its Influence on Music Theory*, presentada pel jove musicòleg **Ruben Meléndez** a la Universitat de Texas i dedicada de forma monogràfica a Joan Carles i Amat, que amb un títol tan clar, no necessita traducció. Tot un honor!

Sembla, doncs, que la tasca investigadora d'aquells pioners no fou en va, i haurà servit d'esperó perquè els doctorands de les noves generacions (els noms dels quals –Gavito, Dean, Murata, Frances Miles, Rosager, Galfond, Tompkins...- són tota una apel·lació al **cosmopolitisme del monistrolenc**) s'interessin per un personatge que els deu evocar un cert exotisme i el nom del qual apareix en llurs treballs amb expressions tan variades com *Amat's Guitarra Española*, *Amat's treatise*, *Amat's baroque guitar*, *Amat's Alfabebo numbers*, *Amat's rasgueado style*..., però de forma unívoca, i a manca de conèixer-ne el nom exacte, amb **l'error** (per desconeixement) **de considerar el segon cognom del personatge com el**

cognom únic d'aquest "*Amat spanish*" a qui bona part coincideixen en anomenar "Juan Carlos Amat" quan n'esmenten el nom complet.

Deixant a banda l'estat insular que fins fa poc formava part de la Unió Europea, **a l'Europa continental la repercussió haurà estat molt menor**. Només hi hem localitzat la tesi del jove organista alacantí Joan Boronat a l'Schola Cantorum Basiliensis (2013) i altres estudis dels portuguesos Rogério Budasz i Víctor Coelho, tanmateix publicats als Estats Units. També son interessants els treballs de l'israelià Giddeon Brettler (aquest dedicant-li força pàgines) o del turc Tolgahan Çoğulu, amb una cita breu. Més fortuna ha tingut el *Guitarra Española* a l'estat del qual encara formem part, de ben segur per la inevitable identificació tant amb el títol com amb l'idioma, i aquí trobem noms com els d'Arriaga, Ruz Mata, Valdivia, Martínez Campo, Vives Ramiro, García Gallardo, Calahorro Arjona o Torres Cortés (aquest tanmateix francès). D'entre ells, els dos últims són els qui parlen del monistrolenc com a possible "precursor", sense saber-ho, del flamenc. I si travessem de nou l'Atlàntic per anar a la part sud del Nou Món –és a dir, a l'Amèrica Llatina- hi trobarem els noms d'Antonio Corona Alcalde a Mèxic, Julián Navarro (monistrolenc d'adopció per uns anys) a Colòmbia i Júlio Ribeiro al Brasil.

I a Catalunya?... Doncs més enllà de treballs d'índole general dins d'un àmbit més local (no referits especialment al tractat de guitarra), **només dos estudis**. Realment desolador!, malgrat que també és veritat que la categoria dels autors ja compensa en certa forma l'escassedat d'altres fonts. **Felip Pedrell** serà el primer, i atenció!, perquè un article publicat el 1890 a la Vanguàrdia, seguit de la sèrie en quatre capítols publicada a la **Revista Musical Catalana entre 1905 i 1906**, el situa al capdavant del rànquing dels pioners, avançant per unes quantes dècades a Hudson i Hall. L'altra eminència és **Emili Pujol**, el "mestre de mestres", pedagog incansable i paladí de la interpretació amb instruments originals en una època en què la praxi historicista encara no havia entrat en escena. El lleidatà de La Granadella va escriure **dues esplèndides** i documentadíssimes **monografies sobre el monistrolenc** en dues publicacions dels anys 1950 i 1952. Dit això, no podem deixar de mencionar que del Carles i Amat músic també se n'han fet ressò en les seves publicacions altres especialistes del país com Joana Crespí, Oriol Martorell, Manuel Valls Gorina, Maricarmen Gómez Muntané, Josep Dolcet, Joan Pellissa, Albert Garcia Espuche, Màrius Bernadó, Santi Miret, Oriol Pérez Treviño o Maria Ribera, malgrat que sempre han estat cites breus.

Tots aquests treballs els trobem a l'**apartat IV del dossier**, 'Recull d'estudis, monografies i articles sobre Joan Carles i Amat' (pàgines 26 a 33), dividit en dues parts, la primera part del qual permet consultar-ne els pdf a través dels corresponents enllaços a Internet, quasi tots des del Google Drive de l'Associació Joan Carles i Amat. A la segona part hi trobem noves ressenyes, en aquest cas del domini públic, i aquí també la nòmina de referències al personatge és notable: un total de 26; 15 a nivell internacional i 11 a nivell nacional. Als paràgrafs de més avall hi trobarem els corresponents comentaris. D'entre les diverses fonts que ens han permès localitzar aquests treballs, la principal ha estat la plataforma **'Academia.edu'**, als responsables de la qual cal agrair la bona feina de difondre aquests i molts altres interessants treballs de l'àmbit acadèmic.

En els articles esmentats de la **Revista Musical Catalana**, Felip Pedrell inclou "Joan Carles Amat" en la sèrie intitulada, a la vella faisó, **"Músichs vells de la terra"**. Abans, però, en aquell article de **La Vanguardia de 1890** (que recuperarà el 13 de juny de 1916 al mateix rotatiu, notablement reduït i inserit, sense un títol concret, dins de l'apartat *Quincenas Musicales*, diluït enmig d'altres articles), la figura del músic vell "Juan Carlos Amat" sembla encapçalar una altra sèrie del tortosí. Allí, però, el títol presenta un altre caire, per cert ben eloqüent: **"Músicos catalanes olvidados"**. En ambdós casos, a banda de comentar en detall el tractat de guitarra i reproduir-ne sengles imatges, compara el monistrolenc amb un "doctor Letamendi" del segle XVI i destaca les similituds entre ambdós: humanistes, polifacètics, lletraferits i cultíssims, és a dir, uns autèntics «homes del Renaixement», d'entre els quals, però, Carles i Amat juga amb avantatge per l'època en què li va tocar viure.

Si el metge barceloní que va compondre un Rèquiem té una plaça al carrer d'Aragó de la capital, Carles i Amat també la hi té al seu poble: és la **Plaça del Doctor Carles Amat**, inaugurada el 1918 sota l'impuls de **Josep Vilar i Cots**, secretari i arxiver de l'Ajuntament d'aquella època. És a tocar de l'antic pont del Llobregat, tal com indica la placa que hi ha, més o menys visible, a la paret de l'Antic Palau Prioral que dona a la plaça. Malgrat, però, haver transcorregut més d'un segle, a dia d'avui **els autòctons, aliens al**

seu antic conterrani, encara segueixen anomenant aquesta plaça (avui fatalment travessada per la C-55) **"la plaça del Pont"**.

Situacions com aquesta s'extrapolen a moltes altres viles i ciutats d'aquest país nostre, i aquí portem a col·lació la reflexió que encapçala el capítol introductori, on es diu, en to lamentós, que "aquest país que es vol gran faria bé de regraciar-se amb tants dels seus prohoms a qui no ha sabut correspondre en la mateixa mesura amb que ells han dedicat vida i esforços per engrandir-lo". Però si fem l'esforç de sincerar-nos amb nosaltres mateixos, haurem d'acceptar que no és simplement que siguem oblidadissos o desmemoriats: és, senzillament –i en això hem de contradir Pedrell-, que **el desconeixement**, **el desinterès**, **la indolència** i tantes altres xacres **són la substància que impregna les nostres vides** malgrat tantes apel·lacions com fem a un passat gloriós o tantes adhesions a mites, a símbols i a vaques sagrades.

En aquest aspecte, i mal que ens pesi, la vila nadiua de Carles i Amat constitueix un exemple especialment paradigmàtic. **Monistrol és ben lluny d'aquella mirada àmplia**, oberta i cosmopolita amb què el seu fill més il·lustre mirava el món. Serà perquè viu en l'obaga –en sentit literal però també metafòric- bona part de l'any, o ves a saber per quines raons que vénen de lluny, de segles enrere, de mites antics, de velles llegendes, que el pas dels anys no ha estat capaç d'esborrar; i els qui hi pensen no acaben de treure'n l'entrellat ni s'hi volen capficar. Més, però, que encaboriar-s'hi, **el que ara cal és desvetllar-se**, veure-hi clar i aprofitar l'oportunitat que se'ns obre davant dels ulls. A la vista del que acabem d'explicar, qui pot negar que aquest monistrolenc universal que ha difós el nom de la vila més enllà de les seves fronteres no sigui mereixedor d'un reconeixement a l'alçada de la seva grandesa? Perquè dubtar que **Monistrol** no sigui capaç de deixar enrere tants recels i prejudicis com té incrustats a l'imaginari (provinents de temps immemorials i avui del tot injustificables) i **s'atreveixi a encapçalar un projecte d'abast territorial que pot situar-lo en el mapa internacional?**

Només cal tocar la fibra sensible dels monistrolencs, apel·lar als registres més pregons de la seva consciència, incitar-los a que vulguin ser clarividents, donar-los-hi un vot de confiança i engrescar-los a que facin un pas que pot ser decisiu. En això, la imminent **commemoració del 450è aniversari** del seu fill predilecte pot ser el gran punt d'inflexió i aquella 'gran oportunitat' que passa un cop a la vida. Si això acaba reeixint, el triomf pot representar "un abans i un després" per a **una vila amb unes enormes possibilitats** –per història, per tradicions, per ubicació privilegiada i per centralitat en el territori- que fins ara no ha sabut o no ha volgut aprofitar. Per part nostra, farem tota la pedagogia que calgui i no defallirem ni un moment. Al seu torn, però, exigirem també a les institucions –i ho farem amb la màxima fermesa- el seu suport incondicional, sense reserves ni dilacions.

Ara, el pas més imminent serà iniciar els contactes amb cadascun d'aquests acadèmics, musicòlegs i estudiosos per fer-los-hi conèixer la iniciativa del **Festival Internacional de Guitarra** en honor de Carles i Amat que hi ha a l'horitzó a **Monistrol de Montserrat**, que hauria d'arribar amb posterioritat al Concert Homenatge que té previst protagonitzar **Hopkinson Smith** com a Acte Central de la commemoració del 450è aniversari. Això serà el **24 de setembre del 2022** a l'Església de Sant Pere de Monistrol, amb tota la simbologia que representa celebrar aquest concert en un escenari habilitat expressament just a l'altar de Sant Joan sota el qual hi reposen les despulles del personatge. En aquest acte d'homenatge hi tindran un paper molt significatiu els *Aforismes catalans*, que recitats per la bagenca Beth Rodergas, s'aniran intercalant entre les músiques que aquesta celebritat mundial anirà desgranant amb el seu llaüt i la guitarra de cinc ordres.

Hi ha, però, un factor que val la pena no passar per alt a l'hora d'establir aquests contactes i que les institucions han de valorar especialment. Com s'ha apuntat, **el nom del personatge està envoltat d'una gran confusió**, i en gairebé totes les referències al monistrolenc hi trobem aquell equívoc que abans s'esmenta. Per simplificar, podríem dir que el nostre home nasqué el 1572, fill d'un tal "Joan Carles" i d'una tal "Joana Amat", i això és el que afirmen tant **Oleguer Miró i Borràs** com **Emili Pujol**, en ambdós casos, prenent com a font bàsica els treballs de **Josep Vilar i Cots** (veure pàgines 5, 8 i 10). Miró i Borràs en concret, ens explica a la Revista Ilustrada Jorba de 1925 (veure pàgines 7, 8, 9 i 10): "*No es posible señalar la fecha exacta de su nacimiento, por faltar los libros parroquiales, pero el mismo Carles Amat dice que era hijo de Juan y Juana y que vió la luz primera en Monistrol, deduciéndose de los datos adquiridos por Vilar que sería hacia el año 1572*". I al seu torn, Emili Pujol escriu a l'*Anuario Musical 1950* (veure pàgines 5, 7, 10 i 17), citant de fet Miró i Borràs: "*El doctor Joan Carlos nació en Monistrol*

de Montserrat hacia el año 1572. No es posible señalar la fecha exacta de su nacimiento por faltar los libros parroquiales. Según don José Vilar, Secretario que fué de aquella población, fueron sus padres, Joan Carles y Joana Amat. Su verdadero nombre era, pues, Joan Carles y Amat".

Tanmateix, l'historiador monistrolenc **Carlos Pizarro** ha tingut l'oportunitat de consultar els darrers anys unes fonts tan directes com les que hi ha a l'Arxiu Municipal de Monistrol (que molt possiblement devien passar desapercebudes a aquells estudiosos) per arribar a aquesta conclusió: *"en contra del que han deduït alguns autors, que conclouen que Carles correspon al pare i Amat a la mare, l'anàlisi de la documentació notarial ha demostrat que en aquesta família es mantenien els dos cognoms en la línia de successió masculina i per això el nostre biografiat i el seu pare s'anomenen igualment Joan Amat (de/àlies) Carles –o amb els cognoms invertits-. Així doncs, els dos antropònims procedien de la família paterna i una bona hipòtesi seria que Carles fos un sobrenom o renom transmès de pares a fills que fes referència als orígens del llinatge o a algun avantpassat, i que ha acabat esdevenint el primer cognom"*. Aquesta frase està extreta de la semblança biogràfica que aquest historiador presenta a la pàgina 18 del llibre 'L'empremta del monistrolenc Joan Carles Amat', del qual es parla a bastament a les pàgines 20 a 24 d'aquest dossier.

Sigui quin sigui, doncs, l'ordre dels cognoms –si "Carles-Amat" o "Amat-Carles"-, el cert és que **el nostre personatge tenia un únic nom de pila: "Joan", i no pas el nom compost "Joan Carles"** que fàcilment hom pot inferir per assimilació amb el costum dels noms compostos tant usual a les nostres contrades (i també a la resta de l'estat, i aquí no podem deixar de pensar, amb tota malícia, en un tal "Juan Carlos" que ha estat molt d'actualitat darrerament i que, de fet, encara hi està). I com a mostra, així ens ho explica Miró i Borràs a l'observació que precedeix el text suara transcrit: "*Hasta que Vilar ha destruido el error, todos los escritores que se han ocupado del ilustre monistrolense le han llamado 'Amat'; siendo así que sus apellidos paterno y materno son respectivamente 'Carles' y 'Amat'*".

Doncs enmig d'aquesta confusió, **nosaltres optarem per la forma "Joan Carles i Amat"**, amb la 'i' entremig del primer i el segon cognoms, i ho farem bàsicament com a **mostra d'adhesió als tres pioners** de l'àmbit local –els historiadors monistrolencs **Antoni Estatuet**, **Salvador Redó** i **Llorenç Soldevila**- que a la dècada dels 70 i els 80 del segle passat van recuperar l'estela de Vilar i Cots (veure pàgines 8 i 10). De ben segur que aquells estudiosos van adoptar en aquells anys el que avui s'ha convertit en un costum genuïnament català (que per cert, hi ha molta gent que no aplica) malgrat tenir el seu origen més remot en les famílies de la noblesa castellana del segle XVI, en una **doble apel·lació**: a la **catalanitat del personatge** però, sobretot, a la conveniència de **destacar**, com deia Oleguer i Miró al·ludint a Vilar, **els dos cognoms del monistrolenc** i evitar aquell "error" de referir-s'hi amb "Amat" com a cognom únic.

A partir d'aquestes observacions, hem considerat prou interessant fer-nos ressò de les formes tan diverses d'anomenar el personatge en els diferents àmbits territorials, tant els més pròxims com els més allunyats de les nostres fronteres.

Vegem-ho: als **Països Catalans**, a banda d'Estatuet, Redó i Soldevila, només citen amb l'antropònim que hem convingut com a "correcte" el guitarrer Joan Pellissa, l'organista alacantí Joan Boronat, els filòlegs Maria Conca i Josep Guia i el musicòleg Santi Miret. En canvi, els quatre autors del llibre 'L'empremta del monistrolenc Joan Carles Amat', tot i ser conscients naturalment que "Joan" és el nom únic de pila del personatge, van decidir citar-lo d'acord amb el propi títol de l'obra. Felip Pedrell empra la mateixa forma als esmentats articles de la Revista Musical Catalana de 1905 i 1906, mentre que en els seus articles anteriors a La Vanguardia (1890 i 1916) haurà emprat la forma "Juan Carlos Amat", i així mateix ho fan Llopis, Saperas i Alvar en altres números d'aquesta publicació. "Juan Carles Amat" és l'antropònim utilitzat per Oleguer Miró i Borràs a la Revista Jorba de 1925 (en castellà), mentre que "Juan Carles y Amat" és la forma en què apareix al títol de la monografia d'Emili Pujol a la Revista Ilerda de 1952. Tanmateix, Pujol haurà emprat la forma "Joan Carlos Amat" per al títol de l'esmentada monografia de l'*Anuario Musical* de 1950, mentre a les seves explicacions sobre el llinatge del monistrolenc haurà emprat, com acabem de veure, "Joan Carles y Amat".

A **la resta de l'estat** allò més habitual és emprar la forma **"Joan Carles Amat"**, i així ho fan Ríos, Martín, Bellido, Moreno, de Benito, Arriaga, Ruz Mata, Calahorro Arjona, Torres Cortés (aquest també utilitza "Joan Carles i Amat" i "Amat" a seques), i així apareix als portals d'Alhambra Guitarras, Guitarras Garrido Pozuelo i de la Real Academia de la Historia. Valdivia i Vives Ramiro empren la forma "Joan Carlos

Amat", mentre que Torrico, Rodríguez Canfranc, Martinez Campo i el Portal 19 Trastes.com fan servir "Juan Carlos Amat" (Martínez Campo utilitza també "Joan Carles i Amat"), i encara García Gallardo fa servir "Amat" a seques.

A l'**Amèrica Llatina** la forma "Joan Carles Amat" és emprada per Navarro i Corona Alcalde, mentre que "Amat" a seques apareix al web del Conservatorio de Bahia Blanca (Argentina). Curiosament, al web de la Biblioteca Digital del Patrimonio Iberoamericano hi veiem "Joan Carles i Amat". A l'**Europa Continental**, Moser (alemany) fa servir "Juan Carlos Amat", i l'escultora suïssa Solange Keschmann "Joan Carles Amat". A Turquia, Tolgahan Çoğulu empra "Juan Carlos Amat", però també "Joan Carles Amat", i l'israelià Gideon Brettler fa servir la forma "Joan Carlos Amat".

I finalment, **en l'àmbit anglosaxó la forma "Juan Carlos Amat" és emprada de forma majoritària**: Murphy, Hudson, Christensen, Rowe, d'A Jensen, Ribeiro (brasiler), Griffiths, Hudson, Yates, Coelho, Galfond, Ribeiro, Melendez, Murata, Gavito (aquests dos últims també "Amat" a seques) i el portal Guitarnotes. Budasz fa servir "Juan Carles Amat", i "Joan Carlos Amat" és emprat per Tompkins (també "Amat" a seques). I "Joan Carles Amat" és emprat per Hall, Yakeley, Jeffery, Dean, Frances Miles, Rosager i així apareix al portal 'Maestros of the Guitar'. Tanmateix, la pionera Monica Hall puntualitza en una de les seves obres, apel·lant a un cert desdoblament: *Catalan spelling "Joan Carles Amat" i castilian "Juan Carlos Amat* (i "Amat" a seques), mentre que en una de les acotacions dels estudis de Craig H. Russell hi llegim ["Carles y Amat, Joan"].

Doncs amb tot això, i en un intent d'unificar criteris, ara ens tocarà aprofitar **l'entrada en contacte amb tots aquests estudiosos** per mirar de "normalitzar" el nom del nostre estimat conterrani, però no només això: en la pràctica totalitat de l'àmbit anglosaxó i europeu, i més enllà de la confusió amb el nom autèntic, hi trobem una idea unívoca: la de "l'*Amat spanish*" (només cal consultar els treballs per adonar-se de la prevalença del "Juan Carlos"). Doncs la nostra missió serà **explicar**, amb la millor pedagogia de què siguem capaços i d'una forma absolutament desapasionada, **la nostra reivindicació de "l'*Amat catalanish*"**, i aquesta apel·lació en favor de la catalanitat del nostre Joan Carles i Amat, estaria bé que les institucions catalanes la valoressin i la tinguessin en compte.

En l'àmbit estatal hem decidit ser més curosos per la delicada situació que estem vivint. Si bé quasi tots els estudiosos de la península que compartim es refereixen al monistrolenc com a "Joan Carles Amat" (potser per influència de Monica Hall, els treballs de la qual no hi ha dubte que hauran llegit), de ben segur que la pràctica totalitat tendeixen a considerar-lo "català i espanyol", d'acord també amb aquell "desdoblament de nacionalitats" que en fa l'anglesa. Tanmateix, per no entrar en polèmiques, la nostra única reivindicació serà aclarir la qüestió del nom i els dos cognoms. Dit això, val la pena destacar que alguns d'aquests estudiosos amb qui ja hem tingut contactes telefònics, ens agraït de forma exquisida i sincera aquest aclariment, àdhuc, fins i tot reconeixent-ne la "genuïna catalanitat".

I ara, després d'aquesta llarga introducció, passem a comentar el dossier en tots els seus detalls.

Dins del seu petit microcosmos –bàsicament, Monistrol i Montserrat-, hom pot dir que la tradició en l'estudi de Carles i Amat s'inicia a començaments del segle XX amb **Josep Vilar i Cots** (1875-1929), intel·lectual barceloní que el 1904 va anar a raure a Monistrol per treballar com a secretari i arxiver a l'Ajuntament de la vila fins el 1920, i continua força més tard, ja entrada la dècada dels anys 80, amb els treballs d'altres estudiosos locals. Tal com s'ha explicat, Vilar i Cots promou el 1918 la inauguració de l'actual Plaça de Carles Amat, alhora que impulsa una nova edició (que se suma a les innombrables realitzades d'ençà de la primera de 1636) dels cèlebres *Quatre-cents aforismes catalans*. El nou llibre, imprès per Bayer Germans i companyia de Barcelona, inclou uns apunts bio-bibliogràfics sobre l'autor.

No serà fins a l'any 1984 que els historiadors monistrolencs **Antoni Estatuet** i **Salvador Redó** recuperen l'estela de Vilar, amb la publicació del treball "Joan Carles i Amat, aproximació biogràfica", ben documentat i profusament il·lustrat, dins de l'anuari *Un any de vida monistrolenca*, publicat per l'Associació Art i Esplai. Tanmateix, Estatuet ja s'haurà anticipat tretze anys abans, publicant un breu article a la revista número 13 de la mateixa associació del juny de 1971, encara en edició ciclostilada. Al mateix anuari trobem un acurat estudi del filòleg monistrolenc **Llorenç Soldevila** sobre els Quatre-cents aforismes, intitulat "Joan Carles i Amat dins de la tradició paremiològica catalana", al final del qual

presenta una nova edició comentada i revisada, partint de l'edició de Vilar però amb algunes correccions ortogràfiques i altres esmenes de lèxic. Al final hi inclou unes ressenyes bibliogràfiques de **Marià Aguiló** i **Jordi Rubió i Balaguer**, que es fan ressò del Carles i Amat paremiòleg.

També se'n fan ressò els monjos montserratins **Francesc Xavier Altés** (1948-2014) i **Josep Galobart** (1952); el primer dins l'article "Metges, cirurgians i apotecaris del segle XVI a Montserrat" publicat a la revista *Gimbernat* de 1991, on inclou el nom del monistrolenc, metge de Montserrat durant 24 anys, i el segon a l'obra "La Font Gran de Monistrol de Montserrat" (1994), parlant de la implicació de Carles i Amat en la construcció del buc cisterna inaugurat el 1628, amb la finalitat de portar l'aigua de la surgència montserratina fins als horts i els molins que el Monestir tenia a la vila.

Dins encara de l'àmbit local/comarcal, el nom de Carles i Amat és citat a les obres dels també monjos montserratins **Ambròs M. Caralt** (1904-1971), "L'Escolania de Montserrat" (1955), especulant sobre la possible relació del Carles infant amb l'escola vocal montserratina, i **Anselm M. Albareda** (1892-1966), "Història de Montserrat" (1977). L'any 1925, el doctor manresà **Oleguer Miró i Borràs** (1849-1926) signa un article intitulat "El doctor Joan Carles Amat" dins del número de gener del Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca del Bages. Un altre article, que ve a dir el mateix però amb diferent estructura narrativa i amb el simple títol "Juan Carles Amat", surt publicat en castellà a la *Revista Ilustrada Jorba* del març del mateix any. Així mateix, l'historiador i eclesiàstic **Fèlix Torres i Amat** (1772-1849), originari de Sallent, inclou el nom del monistrolenc en el seu llibre "Memorias para ayudar a formar un Diccionario crítico de los escritores catalanes" de 1836.

Totes les referències esmentades s'inclouen en el llibre *L'empremta del monistrolenc Joan Carles Amat*, editat per l'Ajuntament de Monistrol de Montserrat el juliol de 2014, a iniciativa de qui n'era arxiver en aquells anys, **Joan Xavier Quintana**. Precisament, d'aquest llibre (que és l'estudi més complet que s'ha fet fins ara sobre el personatge) se'n fa referència al primer apartat del dossier (pàgs. 20 a 24), que presenta breus comentaris que els mateixos autors, l'historiador **Carlos Pizarro Carrasco** (1972), el metge **Daniel Montañà Buchaca** (1956), el músic i filòleg **Carles Banqué Nadal** (1988) i el bibliòfil i col·leccionista **David Blasco Planesas** (1974), han tingut l'amabilitat de dedicar-nos.

Un altre estudiós monistrolenc de les noves fornades és el jove **Joan Pozo i Marcet** (1992), molt involucrat en la vida associativa i cultural de la vila. Tot i que és un bon coneixedor del monistrolenc històric, no presenta article en el llibre. D'ell és l'explicació que fa a continuació de la 'Ruta Joan Carles i Amat', que ell mateix condueix de forma teatralitzada pels llocs de la vila per on havia transitat el personatge.

I és a l'apartat següent –Recull d'estudis, monografies i articles sobre Joan Carles i Amat-, al qual ja s'ha fet referència, on s'enumeren els treballs que especialistes de diverses èpoques i àmbits diversos han dedicat a aquest polifacètic «home del Renaixement» que fou el monistrolenc. Ha estat, com s'ha explicat, una recerca exhaustiva que ha donat un resultat absolutament inesperat, una autèntica sorpresa: 70 ressenyes en total, de forma predominant de l'àmbit acadèmic anglosaxó, de les quals, les 44 que corresponen a la primera part són en versió pdf, que es poden consultar a través dels corresponents enllaços. La conveniència d'haver hagut de retallar bona part d'aquests documents (alguns de considerable llargària), per deixar-hi només les pàgines on surt el nom de Carles i Amat, obliga a haver-los de compartir des del Google Drive de l'Associació Joan Carles i Amat.

Aquestes referències, en ordre cronològic, estan encapçalades pels articles que signa **Felip Pedrell** (1841-1922) a la Revista Musical Catalana, als quals ja s'ha al·ludit i que ens ha facilitat el Centre de Documentació del Palau de la Música. Son en quatre entregues als números de novembre de 1905 a febrer de 1906, dins de la sèrie *Musichs vells de la terra.* Al segon enllaç, que ens porta a la "Galeria de Metges Catalans" del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (secció *Hemeroteca*), trobem l'article del mateix Pedrell de quinze abans, publicat a La Vanguardia de 1890 sota el títol *Músicos catalanes olvidados*. Del tractat *Guitarra Española* hi aporta moltes dades i n'extreu alguns fragments, incloent-hi la reproducció d'un parell d'imatges. Als articles dels altres autors –**Arturo Llopis**, **Miguel Saperas** i **Manuel Alvar**-, de Carles i Amat només hi trobem cites breus. Ja hem parlat també de l'altre article de Felip Pedrell que hi ha a La Vanguardia de 1916, que és una refosa del de 1890 però amb menys informació.

A continuació trobem l'enllaç a l'article ja esmentat en castellà del Doctor **Miró i Borràs** a la Revista Ilustrada Jorba de 1925, que comença dedicant grans elogis a la tasca de Josep i 10, de qui ja s'ha parlat. L'article és una semblança biogràfica del personatge extraordinàriament documentada que aporta dades reveladores més enllà del que coneixem, com per exemple l'autoria de tractats mèdics que alguns posen en dubte, com el *Tratado de las heridas de la cabeza* (publicat a València) o el *Tractatus de peste* (publicat a Barcelona). També explica una curiositat: el preu de 180 francs que es va pagar, el maig de 1891, per un exemplar del Tractat de Guitarra a la subhasta dels llibres de la *Bibliothèque de M. Ricardo Heredia* de París.

Tot seguit vénen els dos enllaços a les monografies, a les quals també ens hem referit, d'un altre gran defensor de la figura de Carles i Amat: **Emili Pujol** (1886-1980). En el primer estudi del mestre de La Granadella, "Significación de Joan Carlos Amat (1572-1642) en la historia de la guitarra", publicat a l'*Anuario Musical 1950*, fa una anàlisi a fons del Tractat de Guitarra, sense passar per alt els altres aspectes del polifacètic monistrolenc. El segon, "Comentario a la edición leridana de «Guitarra española de cinco órdenes» de Juan Carles i Amat, doctor en Medicina", fou publicat a la *Revista Ilerda* (Institut d'Estudis Ilerdencs) de 1952 a propòsit de l'antiga edició lleidatana de 1626 del Tractat, realitzada a la impremta de la viuda Anglada i Andreu Llorens, que es conserva, en exemplar únic, a la *Newberry Library* de Chicago (a la pàgina 53 es reprodueix la portada, que aquesta institució ha tingut la gentilesa de fer-nos arribar). Pujol va estar resseguint les passes de Carles i Amat com a possible resident a Lleida, però el seu intent va resultar infructuós.

Si bé la guitarra espanyola d'inicis del XVII va propiciar el naixement de noves formes musicals com la passacaglia, la ciaconna o la folia, aquest instrument, de gran influència a Itàlia, va contribuir també a un nou concepte de modalitat que va desembocar en els nostres modes major i menor. Això ho explica a l'enllaç següent el musicòleg nord-americà **Richard Hudson**, traspassat l'any 2020, en el seu estudi *The Concept of Mode in Italian Guitar Music during the first half of the 17th Century* (El concepte de la modalitat a la música italiana per a guitarra durant la primera meitat del segle XVII), publicat el 1970 per la *International Musicological Society*, en què assenyala l'autoria del primer tractat de l'instrument com a obra de Carles i Amat. Ell és un dels estudiosos que dona per bona la data de 1586 com el de la publicació, amb un Carles de 14 anys. Hudson destaca el cercle de quintes inventat pel monistrolenc, on hi figuren els acords, "unitats fonamentals de la construcció musical" que Carles i Amat compara amb els colors de la paleta d'un pintor.

Una segona mostra de la projecció de Carles i Amat lluny de les fronteres de Catalunya la trobem tot seguit: és l'estudi realitzat per la musicòloga anglesa **Monica Hall** *"The 'guitarra española' of Joan Carles Amat"*, una detallada anàlisi del Tractat de Guitarra, publicat a *Early Music* - vol. 6 n. 3 de juliol de 1978 i del qual n'extreu bona part de les il·lustracions. Monica Hall, també guitarrista especialitzada en instruments històrics de corda pinçada que ha estudiat a fons la música ibèrica dels segles XVI i XVII, va ser a Monistrol anys enrere, resseguint les passes de Carles i Amat. A l'Hostal Restaurant Guilleumes, on es va allotjar, encara conserven la seva adreça de correu electrònic. Des de l'organització del Festival hi ha la intenció de comunicar-li la notícia de celebració del Concert Commemoratiu del 450è aniversari que **Hopkinson Smith** té previst protagonitzar a Monistrol el setembre de 2022. Val a dir que el gran llaütista nord-americà, amb grans vincles amb Catalunya per haver estudiat amb Emili Pujol i haver estat cofundador d'Hespèrion XX al costat de Jordi Savall, és un altre gran devot de Carles i Amat.

Seguint l'ordre cronològic, ara vindrien els treballs d'**Estatuet**, **Redó** i **Soldevila** dins de l'anuari *Un any de vida monistrolenca* de 1984 que ja hem comentat; de manera que saltem al següent enllaç: un altre treball de **Monica Hall** estretament vinculat a l'anterior: la traducció íntegra a l'anglès del tractat (*Joan Carles Amat. Guitarra Española*), publicat vuit anys més tard, el 1986, al *Journal of the National Early Music Association 5*. Tant aquest treball com l'anterior de Hall foren publicats sota l'empara de la *The Lute Society* del Regne Unit.

El musicòleg **Gerardo Arriaga**, professor al Real Conservatorio de Madrid, doctorat a la Universidad de Valladolid, també intèrpret d'instruments històrics de corda pinçada i autor de nombroses publicacions, fa diverses cites de Carles i Amat en l'estudi que trobem tot seguit: 'La guitarra de cuatro órdenes en el siglo XVI', en què explica l'evolució de l'antiga guitarra renaixentista fins a la guitarra barroca de cinc ordres. Explica que els acords comencen a ser considerats com a "entitats verticals" i parla dels tractats

que van sorgir posteriorment (Girolamo Montesardo, 1606, Floriano Pico, 1608, etc). Més endavant es fa ressò que Carles i Amat coneixia perfectament la guitarra de quatre ordres, per a la qual recomana "seguir les mateixes regles que per a la de cinc".

La Tesi de Doctorat del guitarrista nord-americà **Stanley Yates** *'The Baroque Guitar: Late Spanish Style as representet by Santiago de Murcia in the Saldívar Manuscript (1732)'* (La guitarra barroca: L'estil espanyol tardà representat per Santiago de Murcia al Códice Saldívar [1732]) que ve a continuació és un estudi de la tabulatura per a guitarra de cinc ordres d'aquest cèlebre guitarrista i compositor español del barroc, que va viure entre 1673 i 1739. Allí trobem dues breus cites de Carles i Amat, quan es refereix al sistema de números del *Guitarra Española*, a diferència del sistema italià de l'*Alfabeto* amb lletres. En una de les acotacions enumera les diferents edicions del Tractat del monistrolenc, amb una curiosa referència a una possible edició italiana que a dia d'avui ens és desconeguda. El "Códice Saldivar" fou descobert per musicòleg mexicà Gabriel Saldívar. L'any de publicació de la Tesi de Yates és el 1993.

Ara vindria l'article escrit conjuntament per **Monica Hall** i la musicòloga anglesa **M. June Yakeley** (1949-1999) *"El estilo castellano y el estilo catalán": an introduction to spanish guitar chord notation*, publicat al volum 3r de la revista especialitzada *Lute* de 1995. Tracta de les notacions dels acords de guitarra, confrontant "l'estil castellà", el nom de referència del qual és el compositor Luis de Briceño, i "l'estil català", que va instaurar Carles i Amat el 1596 amb el seu cèlebre tractat. El primer exemple que hi presenten és una seqüència d'acords a partir del característic cercle de quintes que figura al Tractat del monistrolenc.

Com tants altres autors, **Cory Michael Gavito** (ressenya següent) destaca en el seu estudi *Carlo Milanuzzi's Quarto Scherzo and the Climate of Venetian popular music in the 1620s* (El Quart Scherzo de Carlo Milanuzzi i l'ambient de la música popular veneciana a la dècada de 1620) el característic sistema de números del Tractat de Carles i Amat a diferencia del sistema italià de l'*Alfabeto*. Parla dels acords del mètode del monistrolenc com ideals per a fer "*vacas*, *paseos*, *gallardas*, *villanos*, *pabanillas* i altres coses similars en dotze claus". També remarca la conjunció de la pràctica del rasguejat amb un sistema de "tabulatura cordal", que seguirà essent la base per a la guitarra durant els propers quatre-cents anys. Gavito esmenta també Girolamo Montesardo, que el 1606 va publicar un tractat similar al de Carles i Amat però amb la característica notació alfabètica italiana. El treball d'aquest autor és la seva Tesi de Màster de la University of Nord Texas, publicada el 2001.

A continuació ve l'enllaç al treball del musicòleg portugués **Rogério Budasz** *The Five-Course Guitar (viola) in Portugal and Brazil in the Late Seventeenth and Early Eighteenth Centuries* (La guitarra de cinc ordres [viola] a Portugal i Brasil al final del segle XVII i principis del XVIII), centrat, segons l'autor, en les interaccions musicals entre Portugal i els altres països europeus i les colònies ibèriques a través de la guitarra de cinc ordres de finals del XVII i inicis del XVIII. Les al·lusions a Carles i Amat, molt breus, són per destacar la seva autoria del primer tractat de l'instrument i comentar aspectes tècnics, com el patró bàsic d'intervals i el cercle de transposicions inventat pel monistrolenc. Aquest estudi de Budasz és la seva Tesi Doctoral, llegida a la University of Southern California el 2001.

A l'estudi de **Victor Coelho** que trobem tot seguit, *The Baroque Guitar: Players, Paintings, Patrons and the Public* (La guitarra barroca: intèrprets, pintures, mecenes i públic), publicat a *Google Scholar* 2066, aquest polièdric guitarrista i teòric portuguès (també consumat intèrpret de blues i rock) equipara la recepció que va tenir la guitarra a mitjans del segle XVII (instrument sorollós, atractiu per a oients vulgars, d'influència corruptora, etc) amb les primeres reaccions a la guitarra de rock, per situar-se finalment "al centre del corrent musical". Parla també de l'equivalència entre l'evolució dels gèneres de la música popular contemporània a partir dels patrons d'acords de la guitarra i els estils i tècniques del Barroc a partir de la guitarra. La cita de Joan Carles i Amat és a l'apartat tercer, *Alfabeto and Mixed Notation*, en què parla del tractat *Guitarra Española* de 1596 com "la primera font veritablament influent de la guitarra barroca", de l'afinació de l'instrument i de l'assignació de símbols (xifres) als acords.

A continuació saltem a Llatinoamèrica per constatar que allí també hi ha la petjada de Joan Carles i Amat. Qui avui és el director del Departament de Música de la Universidad del Norte a Barranquilla (Colòmbia), **Julián Navarro**, va venir a Catalunya com a estudiant el 1998, per aprofundir en l'estudi de la guitarra barroca a l'ESMUC. Bon coneixedor de Carles i Amat i el seu famós tractat, Navarro es va

voler instal·lar a Monistrol entre 2005 i 2007 per imbuir-se de l'esperit del monistrolenc històric. Sense pretendre-ho, ell fou qui va encendre la guspira del que avui ja es perfila com el Festival Internacional de Guitarra en el seu honor. L'enllaç al pdf ens porta a la seva extensíssima Tesi Doctoral (llegida el 2007 a la Universitat de Barcelona), de la qual, tal com s'ha indicat, s'han mantingut únicament les pàgines on figura Carles i Amat (a l'apèndix hi inclou el text íntegre del Tractat de Guitarra, amb algunes de les il·lustracions).

Del treball de l'intèrpret, musicòleg i investigador **Antonio Corona Alcalde** "Dos sonatas novohispanas para guitarra del siglo XVIII" és la ressenya següent, amb el curiós subtítol de "Un caso de musicología forense". El musicòleg mexicà fa una breu cita de Carles i Amat, al·ludint a la guitarra de cinc ordres com la pròpia del segle anterior, el XVII. En parlar de les nombroses reimpressions que se'n feren, que abasten un total de 200 anys, no s'està de lamentar els diversos plagis de què fou objecte, entre ells el d'una tal "doña Policarpia" (Lisboa, 1752) i el més conegut d'Andrés de Sotos (Madrid, 1760). L'article de Corona està basat en una comunicació presentada al *IV Congreso Chileno de Musicología* celebrat a Santiago de Chile el gener de 2007.

Al següent enllaç, les cites de Joan Carles i Amat en l'estudi 'Guitar *passacaglia* and vocal *arie*', de **Margaret Murata** musicòloga d'origen japonès, professora emèrita a la *University of California*, s'inclouen a l'inici del seu estudi, quan parla de l'acompanyament de la guitarra de cinc ordres i les línies del baix, de l'afinació i de l'aparició del l'alfabet en tabulatura. En una de les notes al peu fa referència a l'edició de 1596 del *Guitarra Española*, perduda. Més endavant s'endinsa en qüestions tècniques (digitació), dels acords i les seves inversions, etc, i cita experts com Tyler, Christensen o Boye.

La Tesi per al títol de Doctor en Filosofia d'**Alexander Dean** que ve a continuació, *Five-Course Guitar and Seventeenth-Century Harmony: 'Alfabeto' and Italian Song* (La guitarra de cinc ordres i l'harmonia del segle XVII: *Alfabeto* i cançons italianes), és un treball d'alta erudició amb nombroses cites de Carles i Amat. Com tants altres musicòlegs, Dean destaca la particularitat de l'"Alfabet numèric" per indicar els acords, a diferència del sistema italià de l'*Alfabeto* amb lletres, i assenyala que això va generar una tradició a Espanya a partir de Luis de Briceño, que la va aplicar en el seu tractat de 1626. Més endavant destaca la transcripció numèrica que fa Carles i Amat dels acords de la popular cançó *Guárdame las vacas* o d'una peça vocal polifònica a tres parts del romancer espanyol. També es fa ressò de les paraules del monistrolenc sobre la facilitat amb el què el seu mètode podia acompanyar els motets a cinc veus de Palestrina. El pdf amb el treball de Dean a què porta l'enllaç és la fusió dels capítols primer i segon. En el cinquè, que no s'ha pogut obtenir, hi aborda en detall el tema de l'harmonia del segle XVII (a què al·ludeix el títol) en el Tractat de Carles i Amat. La Tesi de Dean fou presentada a la *University of Rochester*, New York, el 2009.

Ara vindria l'interessant assaig "Els orígens de la paremiografia catalana", de **Maria Conca** (1948) i **Josep Guia** (1947), professors de la Universitat de València, sobre el gènere didàctico-moral als Països Catalans. El nom de Carles i Amat hi surt de forma recurrent, al costat dels d'Anselm Turmeda, Carles Ros i Miquel Burguera. Els autors destaquen que els Aforismes de Carles i Amat, apareguts uns segles més tard del *Llibre de bons amonestaments* d'exfrare mallorquí (anomenat popularment el *Franselm)* són la segona gran obra paremiològica catalana. Si bé a Carles i Amat podem considerar-lo deutor de Turmeda, Ros, al seu torn, és deutor del monistrolenc, de qui manlleva part dels parmemis. Menys influència, en canvi, sembla tenir Carles i Amat sobre fra Burguera. L'estudi fou publicat el 2010 a *Caplletra*. *Revista Internacional de Filologia*.

A l'enllaç que ve a continuació hi trobem un article en to didàctic i molt entenedor, que per l'estructura i plantejament, bé podria servir per a alumnes de secundària. És el treball *La Guitarra del Barroco, abriéndose un hueco en el arte de la música de los afectos*, del professor i guitarrista **Francisco Javier Ruz Mata**, publicat per la Revista Digital d'Educació de CCOO d'Andalusia (2010). L'autor al·ludeix al *Guitarra Española* de Carles i Amat (del qual en transcriu cites textuals) com el tractat que va contribuir a imposar a tot Europa la guitarra de cinc ordres. Més endavant entra en el debat sobre la data: si la de 1586, com alguns assenyalen, amb un Carles i Amat de 14 anys, o en la més probable de 1596, i explica com el mateix Carles s'atribueix l'autoria de l'"Alfabet", desmentint que aquesta invenció fos de Girolamo Montesardo. També s'entreté en qüestions tècniques i d'afinació.

“A la dècada del 1600 la guitarra es va elevar de la cultura del carrer a la de les corts reials. Ja no es limitava a llocs com barberies de barri o focs de campaments de gitanos, sinó que es trobava tant a les cases, com a els escenaris d’òpera com en mans de reis i reines”. Això explica **Craig H. Russell** en el seu estudi *Radical innovations, social revolution, and the baroque guitar* (Cambridge University Press, 2011), que forma part d’una obra més extensa. I és coincidint amb aquesta emancipació de l’instrument que també en aquella dècada d’eclosió de Barroc s’imposa el nou concepte de l’harmonia, és a dir, de l’alineació vertical dels acords que deixa enrere el vell concepte del contrapunt horitzontal del Renaixement. En aquesta revolució estètica, la guitarra barroca és l’element central, i el Tractat de Carles i Amat hi té un pes significatiu. Russell és també l’autor de la ressenya del monistrolenc al *Grove Music* de l’*Oxford Music Online* (s’adjunta l’enllaç al final).

Un altre treball d’envergadura és el de la musicòloga anglesa **Natasha Frances Miles** per a la *Birmingham University* a què ens porten els dos enllaços següents. El primer és *The Baroque guitar as an Accompaniment Instrument for Song, Dance and Theatre* (La guitarra barroca en l’acompanyament instrumental de cançó, dansa i teatre), que correspon a la Tesi del Màster en Filosofia (2011), i el següent, dividit en dues parts, *Approaches to Accompaniment of the Baroque Guitar c.1590- c.1730* (Aproximacions a l’acompanyament de la guitarra barroca c.1590-c.1730), a la Tesi de Doctorat de 2013. La segona part és un apèndix amb gràfics d’acords de fonts manuscrites i altres transcripcions. De Carles i Amat, Frances Miles en fa unes quantes referències en aquest voluminós treball sobre la guitarra barroca com a instrument d’acompanyament: són al capítol 2 (*The Guitar and Popular Dance*) quan parla de l’acompanyament de danses amb el rasguejat i enumera els diferents mètodes de guitarra, amb el del monistrolenc com el primer i els que vindrien posteriorment (Montesardo, Colonna, Millioni, Sanz, Ribayaz, Guerau). Més endavant reprodueix la transcripció d’unes *vacas* (danses populars) del tractat del monistrolenc i la taula d’acords del “sistema català” de Carles i Amat. El treball de Doctorat no fa sinó ampliar el que ja ha explicat a l’anterior, però insistint en qüestions més tècniques i d’harmonia. Cap al final, destaca els elogis que Gaspar Sanz dedica al monistrolenc i fa una l’al·lusió al ‘Tractat Breu’. A l’apèndix, presenta transcripcions, en notació actual, dels acords del *Guitarra Española*.

Entremig dels dos enllaços a Frances Miles hi hem vist la referència a l’estudi del guitarrista turc **Tolgahan Çoğulu** *The Concise History of the Classical Guitar*, publicat el 2011 a VDM Publishing i que és un fragment de la seva Tesi Doctoral *The Adaptation of Bağlama Techniques into Classical Guitar Performance* (L’adaptació de les tècniques del *bağlama* a la interpretació de la guitarra clàssica). VDM és un grup editorial alemany amb seu a Saarbrücken, Letònia, Mauricio i Moldàvia especialitzada en tesis i estudis acadèmics. Al final de la breu cita que fa Çoğulu de Carles i Amat i el seu Tractat en el estudi inclou al monistrolenc dins la categoría de “guitarristes famosos del Barroc”. El *bağlama* turc és un instrument de corda pinçada de la familia del saz; té un origen antiquíssim i fou usat pels perses i els otomans.

El jove organista alacantí **Joan Boronat** és l’autor de la Tesi de Màster que ve tot seguit, presentada a l’Schola Cantorum Basiliensis l’any 2013: un estudi sobre el baix continu en el repertori espanyol dels segles XVI a XVIII. Ell és quasi l’únic que es refereix al monistrolenc amb fidelitat al nom del personatge: “Joan Carles i Amat”, a diferència dels altres estudiosos, que interpreten “Amat” com a nom únic i “Joan Carles” –o més aviat “Juan Carlos”- com a nom compost. Les cites que fa del personatge son nombroses, i del Tractat de Guitarra en transcriu diverses frases textuals. Els comentaris sobre el Tractat es refereixen als “punts” de la guitarra, és a dir, als acords, representats pel característic Alfabet en números, al rasguejat com un mètode de gran tradició en la música hispànica o al xifrat de la música polifònica (i aquí porta a col·lació la coneguda anècdota de l’acompanyament que el monistrolenc va fer d’un motet de Palestrina). Al final inclou diferents “tablas” i destaca que Carles i Amat va desenvolupar el seu propi estil de “xifra” per harmonitzar qualsevol composició polifònica.

Tot seguit trobem l’enllaç al llibre del musicòleg sevillà **Francisco Alonso Valdivia** (1968) “La guitarra rasgueada en España en el siglo XVII”, editat el 2014 per la Universidad de Málaga i que és la transcripció de la seva Tesi Doctoral. El sevillà, també intèrpret d’instruments històrics de corda pinçada, és un altre gran defensor de Carles i Amat, les cites del qual són nombroses a propòsit del “sistema català” del xifrat, que va gaudir de gran difusió en el seu temps i en els segles posteriors. Més enllà d’aquestes cites, que es refereixen en general a qüestions tècniques, el gruix principal, atenent al mateix títol de l’estudi, el trobem al capítol 6è, *El estilo rasgueado*, i en concret a l’apartat “La *cifra catalana* de Joan Carlos Amat”, en què parla bàsicament dels “punts”, és a dir, dels acords, del cercle de quintes i del transport a

diferents tonalitats. També assenyala diversos autors posteriors (Sanz, de Murcia, Minguet, Velasco, Ribayaz, Garcia Hidalgo), com a deutors, amb diferents matisos, de Carles i Amat. Una cita singular és la que fa de la translació del xifrat del monistrolenc en una "tabla" amb «los puntos llenos para la cítara» en el manuscrit *Ramillete florido*, editat a Sevilla cap a 1740.

A continuació ve la ressenya, a tall de compendi, del llibre *L'empremta del monistrolenc Joan Carles Amat* abans comentat (pàgina 8), que figura a l'***Índice Histórico Español***. Està signat per **Carlos Pizarro Carrasco** i fou publicat, en versió bilingüe, per la Universitat de Barcelona el 2016. A més d'analitzar les aportacions que fan cadascun dels autors (Montañà, Banqué, Blasco i ell mateix), l'autor destaca el caràcter pragmàtic del prohom monistrolenc, que a més de l'autoria del *Guitarra Española*, el *Fructus Medicinae* i els *Quatre-cents aforismes catalans*, ho és també de les *Advertències sobre la Font Gran*, tot un manual d'hidrologia que s'amaga darrere l'explicació pràctica sobre l'emblemàtica font de Monistrol. Del mateix llibre és la ressenya següent, que ens porta a l'article "Vida i obra de Joan Carles Amat, metge, músic, escriptor i polític monistrolenc (c.1572-1642)" del mateix Pizarro, publicat el 2015 a la *Revista Dovella. Centre d'Estudis del Bages* i que és una refosa de fragments del text complet.

Al seu estudi 'La jácara en el siglo XVII. Literatura y música entre las fuentes escritas y la tradición oral', que és el treball final de màster del jove músic i pedagog **Luis Martínez Campo** (Universidad de Salamanca 2015) al qual correspon el següent enllaç, l'autor cita breument Carles i Amat quan al·ludeix a la coneixença, per part de Gaspar Sanz, del Tractat del monistrolenc, a qui anomena "el doctor Carlos". Una altra cita força més extensa la trobem quan comenta l'article de Craig H. Russell *Radical innovations, social revolution, and the baroque guitar*, publicat per la Cambridge University Press de 2003, a la qual ja ens hem referit. Martínez Campo porta a terme projectes en què relaciona la música i el so amb les arts escèniques, la literatura o les arts plàstiques.

És estimulant, alhora que revelador, llegir les constants referències a Joan Carles i Amat en l'assaig del musicòleg **Cristóbal L. Garcia Gallardo** (Huelva, 1966) que ve tot seguit, sobretot pel to sempre elogiós envers el monistrolenc, a qui ve a descriure com un avançat en molts aspectes del seu temps. L'obra de Gallardo és un estudi del tractat *Instrucción de música sobre la guitarra española* de Gaspar Sanz (Nassarre. Revista Aragonesa de Musicologia - núm. 31, 2015), que considera d'especial rellevància per a la història de la teoria de l'harmonia. Al gran mestre aragonès el considera en certa forma deutor de Carles i Amat, de qui diu que el 1596 va inaugurar de manera brillant, anticipant-la, la clara perspectiva harmònica dels tractats de composició espanyols que arribaria fins a mitjans del segle XVIII. També destaca com s'anticipa a idees musicals que tardarien segles en imposar-se a Europa (reconeixement de l'acord, afinació temperada, transposicions de l'escala cromàtica dels 24 acords majors i menors, etc). També afirma que Carles i Amat és el creador del primer cercle de quintes de què tenim notícia en la música occidental. Gallardo és catedràtic al Conservatorio Superior de Málaga, acumula una llarga llista de títols i és autor de nombrosos treballs de recerca musicològica en prestigioses publicacions.

La Tesi de Màster del musicòleg **Nicholas Alexander Galfond** que trobem a la següent ressenya (University of Central Florida - Orlando, 2015) és l'anàlisi d'una ària del segle XVII per a veu sola amb acompanyament de guitarra del compositor italià Stefano Landi (*Stefano Landi's 'Arie a una voce' and early Seventeenth-Century Italian Guitar music with 'Alfabeto' notation*). Una vegada més, al·ludeix al sistema de l'*Alfabeto* italià en contraposició al sistema de xifres del tractat de Carles i Amat i als tractats ibèrics que s'editarien posteriorment. Del tractat del monistrolenc en destaca que "tracta de sintonitzar, encordar i reproduir allò que ara coneixem com els dotze acords majors i menors i presenta transposicions per a progressions harmòniques comunes". També diu que "no només proporciona els dotze acords majors i menors disposats en forma de cercle de quintes, sinó també instruccions i exemples de com transposar els acompanyaments a qualsevol clau necessària". A la Figura 3 hi reprodueix un gràfic del Tractat (edicions de 1596 i 1626), amb les files superiors representant els acords majors i les inferiors els acords menors.

Segons s'especifica a sota mateix del títol, l'estudi que ve a continuació sobre la història, orígens i evolució de la guitarra de **Júlio Ribeiro** (*The History of the Guitar; its origins and evolution - Marshall University, 2015*) és un "manual" (*a Handbook*), amb tot el sentit pràctic que es desprèn del mateix nom. Tot seguit a citar els noms de Mudarra i Fuenllana, dos eminents compositors espanyols del segle XVI, en plena vigència de la *vihuela*, aquest professor brasiler esmenta el Tractat de Guitarra de cinc ordres de Carles i Amat i parla de la seva popularitat i difusió, per assenyalar Espanya com el "lloc de

naixement" de la guitarra barroca. Després es fa ressò de la influència de la guitarra ibèrica a Itàlia i afirma que aquest país fou el "lloc de creixement". Més endavant entra en qüestions d'afinació, comparant diversos sistemes i equiparant el sistema de Gaspar Sanz amb el de Carles i Amat.

Tot seguit trobem el treball de **Lars Christian Rosager** *A humanistic reading of Gaspar Sanz's "Instrvcción de mvsica sobre la Guitarra Española"* (Una mirada humanística sobre la *Instrucción de música sobre la Guitarra Española* de Gaspar Sanz), presentat l'any 2016 a la *San Francisco State University* com a Tesi de Màster per aquest polifacètic jove artista nord-americà, que s'autodefineix com a *Independent Researcher*. Les al·lusions de Carles i Amat són nombroses en un estudi sobre el gran Gaspar Sanz, a qui altres especialistes ja han assenyalat com a deutor del monistrolenc, a qui respectava i de qui coneixia el Tractat. En el seu text no passa per alt pràcticament cap aspecte de la guitarra espanyola del Barroc i destaca el famós sonet (*de Montserrate Bastus al autor*) que hi transcriu, en què la guitarra (element femení) dialoga amb el lector.

La nota introductòria de l'estudi del musicòleg i guitarrista francès **Norberto Torres Cortés** que figura a la ressenya següent, "Antecedentes de la guitarra flamenca: el siglo XVI" (*Revista de Investigación sobre el Flamenco 'La Madrugá'*, desembre 2017), inclou el Tractat de Carles i Amat dins de la categoria de la guitarra *rasgueada* (en català, la traducció correcta del *rasgueado* seria "batut de les cordes"), que és la forma exclusiva d'execució del flamenc però també la base primordial del mètode del monistrolenc. Com diu l'autor, amb aquest estudi pretén rastrejar la presència d'aquesta forma d'execució en diferents fonts del segle XVI. El capítol final, abans de la bibliografia, el dedica íntegrament al monistrolenc. El text correspon al capítol segon de la seva Tesi Doctoral, llegida el 2009. Torres (Lyon, 1960) està en possessió de diversos títols dins dels camps de la música, les humanitats i les ciències socials. És també autor d'altres articles sobre la guitarra flamenca i el gènere flamenc, la seva principal línia d'investigació.

De nou, trobem el flamenc a la ressenya que ve a continuació: és l'estudi de **Manuel Angel Calahorro Arjona** 'La metodologia tradicional de enseñanza en los tratados de guitarra flamenca del siglo XX' (Centro de Documentación Musical de Andalucía, 2017). Aquest estudiós, doctorat a la Universidad de Granada i guitarrista, explica que el flamenc neix a la segona meitat del segle XIX, amb una clara remiscència popular i com a resultat d'un procés de mestissagte dels pobles i cultures d'Andalusia. Afirma també que s'ha transmès de forma oral i que la funció primordial de l'instrument que li és indissociable –la guitarra- és la d'acompanyament. En passar a analitzar tres tractats de guitarra flamenca del segle XX, fa esment de l'antic tractat de Joan Carles i Amat en aquests termes: "*si tenemos en cuenta el primer tratado de guitarra rasgueada como precedente y antecesor de nuestra guitarra flamenca, debemos remontarnos al año 1596, con Joan Carles Amat y su Guitarra Española de cinco órdenes*".

L'estudi de **Daniel C. Tompkins** que ve a continuació correspon a la Tesi Doctoral d'aquest musicòleg, presentada a la Florida State University el 2017. Sota el llarg títol *Early Seventeenth-Century harmonic practice: a Corpus Study of Tonality, Modality and Harmonic Function in Italian secular song with Baroque Guitar accompaniment in Alfabeto Tablature* (Pràctica harmònica de principis del segle XVII: un estudi de corpus de la tonalitat, la modalitat i la funció harmònica en la cançó secular italiana amb acompanyament de guitarra barroca en Tabulatura Alfabeto), Tompkins explica els principals conceptes teòrics continguts en els antics tractats de guitarra barroca (entre els quals hi inclou el de Carles i Amat), com ara la disposició dels acords en quintes perfectes, la separació dels acords en majors i menors, els cicles d'acords de dibuix circular i l'harmonització a partir de les notes d'un baix. Del *Guitarra Española* del monistrolenc en destaca el cercle de quintes, que transcriu en una de les figures, i la taula de tríades majors i menors.

Enllaç següent: segons paraules del guitarrista israelià **Giddeon Brettler**, en el currículum del qual hi figuren estudis de guitarra a Barcelona, l'estudi *The Impact of Print Technology on the Early Guitar Repertorie* (la seva Tesi de Màster, presentada el 2017 a la Universitat deTel Aviv) ressegueix l'evolució del repertori de guitarra del segle XVI i principis del XVII, contextualitzant els canvis relacionats amb l'impacte de la tecnologia d'impressió en la societat europea. Les cites de Carles i Amat són nombroses, per destacar, del seu divulgat *Guitarra Española*, la invenció per part del monistrolenc del sistema de notació amb números, l'aportació al pas del pensament melòdic al domini de l'harmonia i l'ús dels dotze modes del cercle de quintes. Destaca també, com altres autors, l'edició del tractat del monistrolenc deu

anys abans del de Montesardo a Itàlia. Al final, assenyala que "l'aspecte més interessant del sistema de Carles i Amat és el seu caràcter lògic i metòdic, organitzat visualment i classificat de manera que s'acceleri l'aprenentatge".

És tot un luxe comprovar com Joan Carles i Amat és objecte d'una tesi monogràfica en una universitat nord-americana, en aquest cas, la Tesi de Màster de **Ruben Melendez** *Amat's "Guitarra Española" and its Influence on Music Theory* (*Guitarra Española* d'Amat i la seva influència en la teoria de la música) que ve tot seguit, presentada a la *University of Texas*, Arlington, el maig de 2019. L'autor explica que la guitarra fou un dels instruments més populars del segle XVII i parla de l'impacte que va produir la irrupció de la guitarra de cinc ordres i el seu estil rasguejat. Del tractat de guitarra del monistrolenc afirma que fou "la guspira que va encendre la popularitat de l'estil rasguejat" i destaca del seu autor el coneixement que tenia de la teoría dels acords i la seva equivalència inversa i de l'harmonia diatònica major i menor, molt abans de la conceptualització formal d'aquestes teories. Al mateix temps, destaca la seva aportació en termes de tècnica, pedagogia i notació. En definitiva, que el tractat de Carles i Amat "marca un canvi definitiu en la historia de la música, allunyant-se dels antics modes eclesiàstics i entrant en la tonalitat major/menor i l'harmonia basada en l'escala diatònica".

La resssenya que ve a continuació ens porta a una altra reducció d'un llibre tan voluminós com el de Valdivia (558 pàgines) i de la tesi de Navarro (502): és a l'assaig *Aportación hispánica a la historia de la guitarra hasta la publicación de las reglas de Pablo Minguet en 1754*, del catedràtic i musicòleg alacantí **Josep Maria Vives Ramiro** (1949), també guitarrista, que sembla formar part d'una obra més extensa, car al títol hi llegim '*III. - In Extenso*'. A semblança dels anteriors, al pdf només s'han mantingut les pàgines on es parla de Carles i Amat. Vives Ramiro és un dels qui defensa la data del 1586 com la de la primera edició del *Guitarra Española*, amb un Carles i Amat de només 14 anys i a qui ell compara com "un geni com Mozart". El reconeixement al monistrolenc es fa palès a la seva carta d'adhesió al projecte, en què parla de Carles i Amat com mereixedor de figura entre els prohoms que constitueixen l'elit del patrimoni de la humanitat i destaca la rellevància del seu tractat de guitarra com la base en què se sustenta l'harmonia moderna, l'afinació temperada i la transposició a totes les tonalitats. També parla del vessant popular del mètode, amb la clara influència del sistema d'acords que va enunciar aquest "català universal" en la música popular d'avui. L'edició és del *Archivo de Arte Valenciano* de 2019.

El penúltim enllaç és a l'article "Emili Pujol, un mestre per descobrir", del musicòleg lleidatà **Santi Miret**, també intèrpret d'instruments històrics de corda pinçada, que es va publicar al número monogràfic dedicat al gran mestre lleidatà de la *Revista 440 - Clàssica & Jazz* (desembre 2018/gener 2019). Aquest article de Miret és la recuperació d'un que va escriure anys enrere sobre Emili Pujol, que aquí es va recuperar aprofitant l'edició del documental d'Artur Blasco sobre "Emili Pujol, el mestre", editat pel Grup Enderrock. De Carles i Amat, Miret en parla també en termes de "català universal" i opina que ha estat una figura cabdal en la història de la guitarra, per bé que sovint injustament minimitzada. També assenyala el seu convenciment que el monistrolenc ha estat "el pont que uneix el Renaixement de Lluís del Milà amb el Barroc de Francesc Guerau". Com a bon lleidatà, parla també de la possible residència de Carles a Lleida com a metge durant un temps, bo i lamentant-se que això no s'ha pogut comprovar.

Aquest recull finalitza amb l'enllaç a l'article sobre Joan Carles i Amat publicat al número de febrer 2020 del *Serra d'Or*, que la revista montserratina va encarregar a **Joan Puigdellívol**, "Un prohom català a reivindicar: Joan Carles i Amat". Abans de la semblança biogràfica, l'impulsor del projecte del festival elabora tota una reflexió sobre el problema de la desmemòria que afecta aquest país nostre.

D'entre les 26 ressenyes de la segona part, comencem per destacar els quatre enllaços del portal **JSTOR** als interessants estudis de **Sylvia Murphy**, **Richard Hudson**, **Thomas Christensen** i **Miguel Ángel Ríos y Celia Martín**, on s'hi esmenta, amb extensió variable, el nom de Carles i Amat. Per fer-ne la consulta cal donar-se d'alta com a usuari. JSTOR, abreviatura de *Journal Storage*, és un arxiu fosc –o profund- de revistes científiques en combinació amb un arxiu accessible als usuaris autoritzats.

El subapartat **'Altres'** comença amb la cita de **Craig H. Russell** a l'*Oxford Music Online*, versió digital del *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Només és un extracte, perquè aquest portal autoritza únicament les primeres línies (per accedir als articles íntegres cal donar-se d'alta com a subscriptor), però tot i això hi aporta dades significatives. Tot seguit, la ressenya sobre Carles i Amat del musicòleg i

guitarrista **Wolf Moser** (Berlin 1937) a XCV.WIKI aporta en poques paraules dades essencials sobre el nom, orígens familiars, biografia, etc, del monistrolenc i fa una bona descripció del Tractat de Guitarra, per destacar al final la seva importància en la història de la música.

Tot seguit trobem l'enllaç a l'interessantíssim i ben documentat article de **Dow Rowe i Richard d'A Jensen** al portal **Classical Guitar** *Baroque Guitar for the Modern Performer. A Practical Compromise* (Guitarra barroca per a l'intèrpret modern. Un compromís pràctic), que presenta abundants cites tant de compositors històrics com de musicòlegs especialitzats en la guitarra barroca. De Carles i Amat en parla quan es refereix a l'afinació, al costat de Montesardo, i també a les notes al peu, citant l'edició del *Guitarra Española y vandola* de 1639. Després vindrien els comentaris de **Brian Jeffery**, director de *Tecla Editions* de Londres, al llibre de **Josep M. Mangado** 'La Guitarra a Catalunya, 1767-1939'. Jeffery dedica uns bells elogis a Catalunya i al final esmenta el nom de Carles i Amat i el seu Tractat de Guitarra quan destaca l'associació de l'instrument amb "aquesta terra".

A la ressenya següent, el guitarrista **Nacho Bellido**, resident a Barcelona i especialitzat en guitarra històrica, parla amb força exactitud de Joan Carles i Amat en la breu semblança biogràfica que en fa al seu blog, quan es refereix al nom i cognoms i a les arrels familiars del monistrolenc. Tot seguit trobem un documentat article d'un altre reputat i especialista, **José Miguel Moreno**, també intèrpret d'instruments històrics de corda polsada, en què ressegueix l'evolució de la guitarra del Renaixement al Romanticisme. El nom de Carles i Amat hi figura quan parla del seu tractat de 1596 com el primer de la guitarra de cinc ordres o *guitarra española*. El següent enllaç és a l'article d'**Eduardo Torrico** al portal 'La Quinta de Mahler', en què comenta el CD *Alfabeto Songs. Canciones con guitarra de la Italia del XVII*, protagonitzat per les cantants Raquel Andueza i Theresa Dlouhy, amb l'ensemble Private Musicke i Pierre Pitzl a la guitarra i direcció. La cita de Carles i Amat es refereix al dubte que tenen alguns sobre la paternitat de l'*Alfabeto*: sobre si el creador fou el monistrolenc o l'italià Girolamo Montesardo.

Una altra ressenya interessant és al portal MÚSICAANTIGUA.COM, una autèntica enciclopèdia per als amants de l'historicisme musical. El seu editor, **Pablo Rodríguez Canfranc**, autor de bona part dels textos, hi publica l'article "El siglo de la guitarra española", on no falta el nom del "doctor Juan Carlos Amat" quan parla del declivi de la *vihuela* a finals del segle XVI, per donar pas a la guitarra que va adquirir el sobrenom d'"española" i que avui denominem "barroca". L'enllaç següent és al breu article *La historia de la guitarra clásica* del portal **Alhambra Guitarras**, concebut per al gran públic. Parla de com Joan Carles i Amat, amb el seu tractat de guitarra de cinc ordres, va contribuir a la popularització de l'instrument a tot Europa.

Una ressenya curiosa que val la pena no passar per alt és a l'obra escultòrica *Folia, tribute a Joan Carles Amat*, de l'artista suïssa resident a Viena **Solange Keschmann**, dins del portal *Sculpture Network*. El fet d'haver viscut un temps a Barcelona, pot explicar que aquesta inclassificable escultora hagués decidit realitzar aquesta bellíssima i imaginativa joia en homenatge al monistrolenc. Tot seguit, en el requadre en gris que presideix el capítol dedicat a la guitarra de cinc ordres del blog del luthier **Asier de Benito**, no hi podia faltar el nom de Joan Carles i Amat i el *Guitarra Española* de 1596, quan parla del declivi de la *vihuela* i l'arribada del nou instrument, del qual en destaca la tècnica del rasguejat però també el puntejat que hereta de l'instrument que en fou predecessor. A sota hi inclou precioses imatges de guitarres de la seva autoria, acompanyats d'un vídeos del guitarrista Robert Cases Marco.

El següent enllaç és a l'article de **Júlio Ribeiro** *The Guitar in the Baroque Period* al portal *Brewminate*. El guitarrista i estudiós brasiler explica a la introducció que el canvi crucial en l'evolució de la guitarra clàssica va tenir lloc en el període barroc amb la guitarra de cinc ordres. Més avall cita Carles i Amat com l'autor del primer tractat el 1596 i parla de la seva popularitat i de les reedicions que se'n feren fins al 1800. En el breu article que trobem tot seguit, *Five-course Guitar*, dins el portal *Vihuela Database*, el musicòleg **John Griffiths** dona detalls sobre el Tractat de Carles i Amat, citant la polèmica de les dates de la primera edició (1586 o 1596) i parlant de les nombroses edicions de què fou objecte fins al segle XIX. També destaca la novetat de la figura femenina –una al·legoria de la música- que apareix a la portada a partir de l'edició de 1701, a diferència de l'austeritat que presenta la portada de l'antiga edició de 1626. Al final inclou la referència a l'edició de Monaco Chanterelle Editions de 1980, a partir del facsímil de 1761 amb introducció de Monica Hall, i una petita bibliografia on cita les dues monografies d'Emili Pujol (també hi esmenta els estudis de Hall).

A continuació trobem l'enllaç al portal **Foros de Guitarra.Artepulsado**, una associació de professionals i amants de la guitarra d'àmbit hispànic creada l'any 2001 per Óscar López Rogado. A partir de la pregunta *"¿Es este nuestro Carles Amat (Joan Carles Amat)?"*, plantejada el juny de 2008 per un dels socis, Silvestre Peña Ortega, es genera un interessant intercanvi de xats que aporten molta informació que ja coneixem. En destaca la coneguda polèmica sobre la data de la primera edició del *Guitarra Española,* si el 1586 o el 1596, amb diferents raonaments per part dels participants. A la ressenya històrica de la guitarra del web del luthier de Madrid **Guitarras Garrido Pozuelo**, que ve a continuació, s'explica la incorporació d'una cinquena corda a l'instrument, atribuïda al poeta andalús Vicente Espinel. Tot seguit diu que *"la guitarra de cinco órdenes se instauró como modelo en toda Europa por la obra «Guitarra española de cinco órdenes», del catalán Joan Carles Amat, publicada en 1596, que enseña el tañer y templar rasgado".*

El portal **Guitarnotes** que ve tot seguit és una altra botiga *online* que es dedica a la venda de partitures, llibres de música, instruments, accessoris, etc. S'hi especifica que són "especialistes des de 1969". Al subapartat *Spanish Guitar Center* hi trobem un altre exemplar del *Guitarra Española* de "Juan Carlos Amat". A la traducció a l'espanyol s'especifica que es tracta d'una *"Edición facsímil completa (c.1596) de la guitarra de cinco órdenes, en su mayoría texto con ilustraciones (español) con notas históricas de Monica Hall (texto en inglés). Quizás el primer método de guitarra. Tamaño: 100 x 152 mm"*. És curiosa la similitud entre l'expressió "potser" de *Guitarnotes* i la d'*Stretta Music*, cosa que ens indica la possibilitat d'una còpia entre ambdues botigues.

A l'apartat *Downloads* (descàrregues) del web del guitarrer català **Joan Pellissa**, i dins de la secció *'Ancient methods and treatises'* a què ens porta el següent enllaç, trobem l'edició del 1701 del tractat de Carles i Amat (Gabriel Brò, Barcelona), versió en blanc i negre, procedent de la BNE. Curiosament, no és possible localitzar aquest apartat a la versió en català del web. Al portal **19Trastes.com** que ve a continuació, el nom de Carles i Amat apareix a la secció *Primeros pasos*, quan parla del "tractat més antic de guitarra espanyola", editat el 1596 i obra del monistrolenc. Tot seguit, cita els tractats que s'editarien poc després a Itàlia: el de Montesardo el 1606 i el de Colonna el 1620. A sota mateix, al portal **Maestros of the Guitar**, l'article *The guitar's role in harmonic development* (El paper de la guitarra en el desenvolupament de l'hamonia), de l'apartat *Alfabeto Notation*, fa referència a Carles i Amat quan explica que "el Tractat *Guitarra española y vandola* (i aquí hi posa la data de 1586) presenta de manera destacada digitacions i progressions harmòniques i compara les harmonies d'una peça amb els colors d'un quadre", i acaba al·ludint a "l'atrevida afirmació que fa [el monistrolenc] sobre que qualsevol persona pot tocar qualsevol peça si entén l'estructura harmònica". Tot seguit hi reprodueix una bella tabulatura per a *vihuela* del 1500.

L'enllaç a la **Biblioteca Digital del Patrimonio Iberoamericano** permet visualitzar les diferents obres de Joan Carles i Amat que figuren a la Biblioteca Digital Hispánica de la Biblioteca Nacional de España. A sota mateix, l'article *Repertorio de guitarra* a què porta l'enllaç al web del **Conservatorio de Bahia Blanca** (Argentina), no és altra cosa que la reproducció de l'article que figura al *New Groove Dictionary*. El nom de Joan Carles i Amat apareix al capítol quart, que tracta de la guitarra de cinc ordres, tot i que també l'esmenta al final de l'anterior, quan al·ludeix al capítol que dedica el monistrolenc a la guitarra de quatre ordres en el *Guitarra Española*. L'últim enllaç és a la ressenya molt ben documentada que fa Miguel Àngel Jiménez Arnáiz sobre Joan Carles i Amat, dins el web de la **Real Academia de la Historia**.

Els apartats següents (pàgs. 33 a 39) corresponen als textos breus que quatre especialistes que ens són molt pròxims han tingut l'amabilitat de dedicar a aquest dossier del 450è aniversari de Joan Carles i Amat.

Al seu article "Sobre la significación y relevancia de Joan Carles i Amat", **Francisco A. Valdivia** ens explica com Carles i Amat fou el primer en proposar un sistema sintètic, basat en lleis musicals, per designar tots els acords –els majors i els menors- seguint el cercle de quintes. A propòsit del Tractat de Guitarra, destaca com en fou d'important el seu contingut per als tractats que es publicarien posteriorment. Cap al final, després de destacar la gran difusió del Tractat com a mètode d'acompanyament, assegura que el "sistema català" de Carles i Amat (segons la definició de Pablo Minguet) és un precedent de l'actual "notació acòrdica anglosaxona".

El text de **Josep M. Vives Ramiro** és un fragment de la seva carta en suport al projecte (s'inclou a l'apartat final), que pel seu interès hem volgut transcriure. Més enllà de parlar en termes molt encomiàstics sobre el monistrolenc, hi fa unes reveladores afirmacions sobre l'aportació del Tractat de Guitarra a l'harmonia moderna, l'afinació temperada, la transposició i la modulació. També destaca la pervivència del seu sistema d'acords en la música i la cançó populars d'avui. Vives Ramiro és un dels altres autors que defensa la tesi del 1586 com a data de publicació del Tractat *Guitarra Española*, amb un Carles i Amat de només 14 anys.

Carles Blanch, jove guitarrista especialista en instruments històrics de les terres de l'Ebre (també cantautor) explica també en el seu article com Carles i Amat ordena per primera vegada els 24 acords (o "punts de la guitarra") en el cercle de quintes, organitzats per majors i menors (al final en reprodueix la imatge extreta del Tractat). Blanch acaba l'article parlant sobre la seva experiència com a docent, explicant que aplica la mateixa sistematització a l'hora d'ensenyar els acords, confirmant, amb això, la pervivència a dia d'avui del Tractat del monistrolenc.

Finalment, **Julián Navarro** explica des de Colòmbia que ha fet unes indagacions sobre la petjada del monistrolenc a Llatinoamèrica i transcriu algunes curioses notícies que ha rebut en un blog de guitarristes del qual forma part. A continuació, dedica un entranyable article a recordar l'any i mig que va viure a Monistrol, resseguint la petjada de Carles i Amat, coincidint amb la recta final d'escriptura de la seva Tesi Doctoral i després que anys abans –el 1998- s'hagués instal·lat amb la seva dona al barri d'Horta de Barcelona.

Tot seguit, les pàgines 41 i 42 presenten la transcripció de la carta que el 24 de març vam adreçar al Departament d'Història de la Ciència de la Universitat de València amb el propòsit de resseguir la petjada de Joan Carles i Amat com a estudiant a l'antic 'Estudi General', que era el nom amb què era coneguda la Universitat de la ciutat del Túria al segle XVI. La resposta d'aquesta institució, amb 46 dies de demora i en dues lacòniques frases, no ha pogut ser més decebedora (s'inclou al final de la nostra carta).

A l'apartat següent (pàgina 43 i següents fins a la 49) s'enumera el material imprès sobre Joan Carles i Amat que guarda al seu estudi el bibliòfil i col·leccionista monistrolenc **David Blasco Planesas**, col·laborador del llibre *L'empremta del monistrolenc*... i de qui ja s'ha ofert un resum del treball que hi presenta sobre els Aforismes. Tot seguit, es reprodueixen les imatges de les portades (que ell mateix ha tingut la gentilesa de facilitar-nos) de les dotze edicions que guarda dels *Quatre-cents aforismes catalans*, de les tres del *Fructus Medicinae* i de les quatre de *Guitarra Española*.

A continuació es faciliten els enllaços a les cinc edicions del segle XVIII de *Guitarra Española de cinco órdenes* que es conserven a la **Biblioteca de Catalunya**, facilitades per aquesta institució i que donen accés als documents digitalitzats. També es dona compte de l'edició gironina de Joseph Bró que figura a l'**Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona**, també amb l'enllaç al document digitalitzat**.** Tot seguit, es transcriu la relació de les vuit edicions del Tractat que figuren al treball d'Antoni Estatuet i Salvador Redó a l'esmentat anuari *Un any de vida monistrolenca* de 1984, amb algunes diferències en la datació. Les pàgines següents presenten la reproducció de les imatges de les portades de les cinc edicions del segle XVIII del *Guitarra Española* de la Biblioteca de Catalunya, incloent al final de tot la de la portada del Tractat que hi ha a l'**Arxiu Històric de Barcelona**, per acabar amb la reproducció del Tractat de 1626 que es troba a la ***Newberry Library* de Chicago**, gentilesa d'aquesta institució. Abans també es presenta la portada de l'edició de 1627 que ens ha facilitat la **Biblioteca Nacional de España**.

Finalment (pàgs. 53 a 73) s'inclouen les cartes en suport a la commemoració del 450è aniversari de Carles i Amat i al Festival Internacional de Guitarra que hem demanat a 20 destacades personalitats del món cultural i acadèmic, amb uns comentaris previs.